

**UCHWAŁA NR XLIV/ 334 /2018
RADY GMINY MICHAŁOWICE**

z dnia 26 lutego 2018 r.

w sprawie przyjęcia „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018 – 2020”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1875 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1769 z późn. zm.), Rada Gminy Michałowice uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018 – 2020”, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Michałowice.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy
Michałowice

Ewa Krawczyk

Michałowice 2018

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie Gminy Michałowice na lata 2018 – 2020

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie	4
1. Definicja przemocy, jej rodzaje oraz i cykle	4
2. Rola stereotypów i przekonań dotyczących przemocy domowej	6
3. Skutki przemocy w rodzinie	7
Diagnoza problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice	9
1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice	9
2. Zasoby lokalne umożliwiające pracę z problemem przemocy w rodzinie	15
3. Analiza SWOT	16
4. Założenia Programu	17
Podstawy prawne i powiązania Programu z gminnymi dokumentami strategicznymi	20
Wdrażanie Programu	22
1. Cele Programu	22
2. Harmonogram realizacji Programu	24
3. Uwarunkowania realizacji Programu i jego przewidywane efekty	29
4. Podmioty realizujące działania w ramach Programu	30
5. Finansowanie Programu	31
6. Monitoring i ewaluacja Programu	31

Wprowadzenie

Rodzina stanowi system wewnętrznych relacji i powiązań, w którym wszyscy członkowie wzajemnie na siebie oddziałują, pozostając w dynamicznej równowadze. Każda zmiana ma wpływ na ten system i może prowadzić do zaburzenia tej równowagi.

Przemoc w rodzinie zaburza funkcjonowanie tego systemu, naruszając podstawowe prawa człowieka, niszcząc poczucie godności, szacunku i zaufania. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodziny wymaga podejmowania interdyscyplinarnych oddziaływań, nie tylko w stosunku do osób doświadczających przemocy domowej, ale i do osób stosujących przemoc.

Problem przemocy w rodzinie dotyczy osób różnej płci i wieku, pochodzących z różnych środowisk i mających różny status materialny oraz wykształcenie. Ofiarami przemocy są najczęściej kobiety oraz osoby zależne: dzieci, osoby okresowo lub trwale niepełnosprawne ze względu na starość czy chorobę. Przemoc niszczy siłę woli ofiary, powoduje, że żyje ona w ciągłym strachu i poczuciu ubezwłasnowolnienia.

Niniejszy Program zmierza nie tylko do łagodzenia skutków trudnej sytuacji osób dotkniętych przemocą w rodzinie poprzez objęcie ich profesjonalnym wsparciem, lecz również do zmiany sposobu myślenia społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Jego nadrzędnym celem jest ograniczenie na terenie gminy Michałowice skali problemu przemocy, zaś cele szczegółowe odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Program został opracowany przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach w konsultacji z przedstawicielami samorządu gminnego oraz jednostek i instytucji statutowo zajmujących się pracą na rzecz rodziny i dziecka. Zawiera on zadania do realizacji dla wszystkich gminnych jednostek i instytucji, a także organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Michałowice.

W części opisowej Programu zostały zawarte podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla jego właściwego zrozumienia oraz planowania działań w zakresie profilaktyki i działań naprawczych w tym obszarze.

W części diagnostycznej ukazano skalę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice – w oparciu o dane pozyskane z Komisariatu Policji w Zielonkach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowicach (w tym Punktu Konsultacyjnego), Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie, a także będące w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach. Przedstawiono również zasoby instytucjonalne i kadrowe, oraz potrzeby w obszarze szeroko zakrojonej pracy z rodzinami uwikłanymi w przemoc.

Powyższe dane posłużyły do przeprowadzenia analizy SWOT, w oparciu o którą wyznaczono cele oraz opracowano harmonogram realizacji Programu.

Zakładając, że niniejszy Program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice i będzie realizowany przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, oczekuje się, że przyczyni się on do stworzenia zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ograniczenia zjawiska przemocy oraz poprawy kondycji rodzin mieszkających na terenie gminy Michałowice.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

1. Definicja i cykle przemocy w rodzinie

Kiedy myślimy o przemocy, kojarzy się ona nam najczęściej z biciem, popychaniem, kopaniem, znęcaniem się fizycznym nad drugą osobą, zmuszaniem człowieka do upokarzających czynności, stosowaniem przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia lub też gwałtem. Jednakże przemocą jest również poniżanie psychiczne człowieka, oczernianie go, wyzywanie, ranienie jego uczuć, niszczenie jego poczucia własnej wartości, niszczenie przedmiotów, do których jest przywiązany, głodzenie, ograniczanie swobody drugiej osoby w sposób przekraczający normy moralne, izolowanie od otoczenia.

Przemoc może przybierać wiele form, może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątplenia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej.

Mimo, że w relacjach międzyludzkich obecna była od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiło się niewiele, jakby nie zauważając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny. Takiego, które w konsekwencji prowadzi do znacznych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń i zabójstw.

Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie.

Przemoc w rodzinie, zwana także potocznie przemocą domową, zgodnie z treścią art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 ustawy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*. Definicja ta nie wyczerpuje wszystkich znamion przemocy, nie mieści się w niej bowiem przemoc ekonomiczna.

Jak podaje Jerzy Mellibruda¹, na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej.

- **z perspektywy prawnej** – przemoc w rodzinie jest przestępstwem określonym w Kodeksie karnym i zagrożonym określoną karą (najczęściej stosowany art. 207 dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat.),
- **z perspektywy moralnej** – dokonywanie przemocy to krzywdzenie drugiego, słabszego człowieka i jako takie jest złem moralnym,
- **perspektywa psychologiczna** – zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, ukazuje mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą a ofiarą, psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwaniu się od przemocy.

¹ J. Mellibruda, *Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie*, (w:) *Przewodnik do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Warszawa 2005. s. 9

Z kolei w **ujęciu socjologicznym** ukazane są czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

Pomimo sporów definicyjnych zjawisko przemocy w rodzinie, czyli intencjonalne działanie członka rodziny, wykorzystujące nierównowagę sił, naruszające prawo i dobra osobiste, jest przede wszystkim indywidualnym dramatem osób jej doświadczających.

Podsumowując przemoc w rodzinie:

- jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym,
- jest procesem, gdyż nie pojawia się zniemacka i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- jest intencjonalna – zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu,
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli, dominacji i uległości,
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
- powoduje szkody i cierpienie u osób, których dotyka.

Wyróżnia się następujące formy przemocy w rodzinie:

- **przemoc fizyczna** – nazywana również „gorącą”, to każde agresywne zachowanie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (m.in.: popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, użycie przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia);
- **przemoc psychiczna** – zwana również „zimną”, to umyślne agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie u ofiary pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in.: wyśmiewanie, wyzywanie, krytyka, groźby, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami);
- **przemoc ekonomiczna** – przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadząc do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy);
- **przemoc seksualna** – wymuszenie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy (np. sprawca stosuje przemoc grozi użyciem przemocy, żeby zmusić ofiarę do stosunku, może zostać skazany za gwałt);
- **zaniedbanie** – stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Formy przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna – mogą się wzajemnie przenikać, ale każda z nich może też występować odrębnie.

Przemoc w rodzinie nie jest czynem jednorazowym. Bardzo często ma długą, kilkunastoletnią historię i powtarza się według określonych prawidłowości.

W przemocy można zaobserwować następujący cykl, obejmujący trzy fazy:

- **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem częstotliwości sytuacji konfliktowych; przyczyną mogą być drobne nieporozumienia, powodujące dalszy wzrost napięcia, zaczyna pojawiać się agresja;
- **faza ostrej, gwałtownej przemocy** – to faza, w której następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary; moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary (tzn. sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji);
- **faza „miodowego miesiąca”** – to trzecia faza w czasie, w trakcie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się tak jak gdyby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy, spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie ona się powtarzać dopóki nie zostanie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

2. Rola stereotypów i przekonań dotyczących przemocy domowej

Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym przyzwolenie na jej istnienie. Jest to wynikiem funkcjonujących w świadomości społecznej stereotypów i przekonań, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i zafałszowują rzeczywistość. Stereotypy i mity czy przekonania usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności lub okrucieństwa wobec bliskich.

W pewnym sensie „dają” sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy, umacniają w nim poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę i zmuszając ją do milczenia.

Z punktu widzenia problemu przemocy w rodzinie za najgroźniejsze uważa się stereotypy:

- 1) **usprawiedliwiające przemoc** – np.: „osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie”, „mnie też bili i wyrosłem na porządnego człowieka”, „jak się Ciebie nie będą bać, to się z Ciebie będą śmiać”,

„przemoc jest wtedy gdy są ślady na ciele”, „przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”, „przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”, „to był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”,

- 2) **przenoszące odpowiedzialność za przemoc na ofiary** – np.: „sama sobie winna”, „jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył”, „widziały gały co brały”, „ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc”, „gdyby ofiara naprawdę cierpiała odeszłaby od sprawcy”, „kobieta odpowiada za ognisko domowe”, „gdyby chciała naprawdę coś zmienić, to już dawno by to zrobiła”,
- 3) **przekonania izolujące ofiary** – np.: „nie mów nikomu co się dzieje w domu”, „przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać”, „policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych”, „gwałt w małżeństwie nie istnieje”, „nie ujawnia się tajemnic rodzinnych”, „nie pierze się rodzinnych brudów publicznie”, „nie można zmienić swojego przeznaczenia”.

3. Skutki przemocy w rodzinie

Do najczęstszych skutków stosowania przemocy w rodzinie zaliczyć należy skutki o charakterze indywidualnym, społecznym oraz ekonomicznym.

Skutki indywidualne – ponoszą osoby uwikłane w przemoc, czyli zarówno ofiary jak i sprawcy przemocy. Osoby dorosłe, doznające przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku ataku przemocy lub samobójstwa będącego skutkiem przewlekłego stresu, depresji, mogą doznawać urazów fizycznych czy trwałego kalectwa. Skutkiem przemocy mogą być też: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, trudności w funkcjonowaniu w różnych rolach społecznych. Sprawcy przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku zabójstwa przez ofiarę w akcie samoobrony lub w wyniku samobójstwa (najczęściej po uprzednim zabójstwie ofiary), mogą doznać urazów, trwałego kalectwa. Skutkiem może być też bezdomność, która najczęściej dotyczy osób opuszczających zakład karny i/lub mających problem z uzależnieniami (np. od alkoholu).

Skutki społeczne – dotyczą nie tylko tych osób, które bezpośrednio przemocy doznają lub stosują. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby emocjonalnej – poczucia bezpieczeństwa. Przeżywają wiele trudnych uczuć i emocji, tj. lęk, wstyd, poczucie winy, co może prowadzić do występowania u nich zaburzeń emocjonalnych i zaburzeń zachowania. Niektóre dzieci nie radząc sobie z negatywnymi uczuciami sięgają po środki psychoaktywne.

Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy w rodzinie, często mają trudności w funkcjonowaniu w roli rodzica.

Skutki ekonomiczne – ponoszone są przez każdego obywatela, gdyż wiążą się z finansowaniem systemowego wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc. Zobrazować je można poprzez wskazanie instytucji bezpośrednio lub pośrednio zajmujących się problemem przemocy w rodzinie:

- *Policja* – wielokrotne interwencje w domach, przyjmowanie pokrzywdzonych w komisariacie, wizyty dzielnicowych i funkcjonariuszy ds. nieletnich w miejscu zamieszkania rodzin dotkniętych przemocą,

umieszczanie sprawców w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, sporządzanie pism i wniosków do instytucji, m.in. w przedmiocie uzależnienia lub o wgląd w sytuację rodziny i dziecka, prowadzenie dochodzeń, izby dziecka;

- *ochrona zdrowia* – leczenie chorób psychosomatycznych i zaburzeń psychicznych ambulatoryjnie i szpitalnie, leczenie skutków urazów doznanych w wyniku przemocy (w tym zabiegi chirurgiczne, rehabilitacja po urazach);
- *pomoc społeczna* – zasiłki celowe, poradnictwo specjalistyczne i terapia, praca socjalna, nakład pracy związany z prowadzeniem procedury „Niebieskie Karty”, koszty obsługi funkcjonowania Zespołów Interdyscyplinarnych;
- *oświata* – zajęcia reedukacyjne i wyrównawcze, nauczanie indywidualne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- *zakłady karne i areszty śledcze* – koszty utrzymania i resocjalizacji osób aresztowanych i skazanych;
- *Prokuratura i sąd (karny i rodzinny)* – prowadzenie spraw, opłacanie kuratorów sądowych;
- *pracodawcy* – gorsza wydajność pracy osób, które żyją w przewlekłym stresie.

II. Diagnoza problemów przemocy na terenie gminy Michałowice

1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice

Z przeprowadzonych w Polsce badań w 2012 r. przez CBOS: *Przemoc i konflikty w domu. Komunikat z badań*² wynika, że:

- 28% społeczeństwa zna osobiście lub z widzenia kobiety bite przez partnerów, przy czym jeśli chodzi o perspektywę kobiet, to deklaruje to co trzecia kobieta (32%),
- 11% ludzi twierdzi, iż przynajmniej raz zostało uderzonych przez współmałżonka / partnera podczas kłótni; przy czym 5% tych osób co najmniej kilkakrotnie padła ofiarą agresji,
- również co dziewięć dorosłych (11%) przyznaje, że zdarzyło mu się być sprawcą przemocy domowej, przy czym zdecydowana większość (8%) twierdzi, że były to zdarzenia jednorazowe,
- kobiety nieco częściej niż mężczyźni przyznają, że podczas kłótni uderzyły partnera,
- wizerunek sprawcy i ofiary nie jest klarowny; ponad połowa badanych uderzonych przez partnera (59%) deklaruje, że również używała przemocy.

Ponadto badania te ukazują, iż:

- 18% badanych pozostających w stałym związku doświadcza agresji werbalnej, wyzwisk, krzyków, w tym 5% – często,
- 10% osób jest narażonych na kpiny, poniżanie,
- 8% osób żyjących w stałych związkach ma ograniczony kontakt z innymi ludźmi przez partnera,
- 5% osób doświadcza ze strony partnera gróźb, szantażu,
- 5% badanych twierdzi, że czasem są popychane, szarpane.

W Polsce najczęściej popełnianym przestępstwem jest **znęcanie się nad członkiem rodziny** – art. 207 k.k. Pod względem zgłaszanych przestępstw organom ścigania znajduje się ono na trzecim miejscu.

Od problemu przemocy nie są wolne również rodziny zamieszkujące gminę Michałowice. Należy jednakże zaznaczyć, iż przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do badania, ze względu na fakt, że dotyka najbardziej intymnej sfery życia człowieka. Jak podaje CBOS, szacowanie skali przemocy domowej obarczone jest dużym błędem ze względu na społeczne ograniczenia w ujawnianiu tego rodzaju problemów. Ofiary przemocy nie zawsze chcą zdradzać sprawy, które uznają za wstydlive, uważają, że „nie należy publicznie prać brudów”, itp. W konsekwencji większość przypadków przemocy nadal nie jest ujawniana. Zjawisko to przez wiele lat było marginalizowane, a podejmowane działania miały jedynie na celu odizolowanie ofiary od sprawcy. Istnieje zatem potrzeba podejmowania kompleksowych działań skierowanych do ofiar przemocy w rodzinie, jak również osób stosujących przemoc.

Statystyki Komendy Głównej Policji wykazują spadek w zakresie liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą o 12,15% w 2017 r. w stosunku do roku 2014, przy jednoczesnym nieznacznym wzroście o 0,81% w stosunku do 2016 r. Domniemywać należy, że jest to wynikiem

² Centrum Badań Opinii Publicznej, *Przemoc i konflikty w domu. Komunikat z badań*, BS/82/2012, Warszawa 2012, s. 3-7

stopniowego wzrostu świadomości społecznej, jak również następowania adekwatnych do sytuacji sposobów reakcji w przypadku ujawnienia przemocy w rodzinie.

Analizując dane statystyczne należy stwierdzić, że w 2017 r. największą grupę osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie stanowiły kobiety – **73,47%** ogółu ofiar przemocy domowej. W dalszej kolejności pozostają osoby małoletnie – 14,61% oraz mężczyźni – 11,92%. Powyższe zależności obrazuje tabela nr 1.

tabela nr 1. Liczba ofiar przemocy domowej w latach 2014-2017 w Polsce

	2014	2015	2016	2017
liczba ofiar przemocy domowej OGÓŁEM	105 332	97 501	91 789	92 529
w tym:				
liczba ofiar – KOBIEC	72 786	69 376	66 930	67 984
liczba ofiar – MĘCZYCZYN	11 491	10 733	10 636	11 030
liczba ofiar – MAŁOLECNYC	21 055	17 392	14 223	13 515

źródło: Komenda Główna Policji

Z analizy danych dot. osób, co do których istnieje podejrzenie że są sprawcami przemocy w rodzinie (tab. nr 2) wynika, iż zmalała ogólna liczba sprawców przemocy w rodzinie w 2017 r. o 2 283 osób, tj. o 2,91% w stosunku do roku 2014, w tym również nastąpił spadek liczby podejrzewanych sprawców mężczyzn (o 3,79%) i nieletnich (aż o 26,20%). W 2017 r. odnotowano równocześnie wzrost ogólnej liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w stosunku do danych z 2016 r. o 2,77%.

Zaobserwować można natomiast na przestrzeni lat 2014-2017 systematyczny wzrost liczb sprawców kobiet aż o 16,84%, przy czym dominującą grupę osób podejrzewanych o przemoc w rodzinie stanowią w dalszym ciągu mężczyźni – 91,90%, w dalszej kolejności kobiety – 7,71% oraz nieletni – 0,38%.

tabela nr 2. Liczba osób podejrzewanych o przemoc w latach 2014-2017 w Polsce

	2014	2015	2016	2017
liczba sprawców przemocy domowej OGÓŁEM	78 489	76 034	74 155	76 206
w tym:				
liczba podejrzewanych sprawców – KOBIEC	5 031	5 244	5 461	5 878
liczba podejrzewanych sprawców – MĘCZYCZYN	72 791	70 484	68 321	70 035
liczba podejrzewanych sprawców – NIELETNYC	397	306	373	293

źródło: Komenda Główna Policji

Z analizy danych statystycznych gromadzonych przez Policję (tab. nr 3) wynika, iż większość osób wobec których istnieje podejrzenie o stosowanie przemocy, działa będąc pod wpływem alkoholu. Osoby te stanowią **60,48%** ogólnej liczby osób, wobec której istnieje podejrzenie, że stosują przemoc.

tabela nr 3 Liczba osób podejrzewanych o przemoc będących pod wpływem alkoholu w latach 2014-2017 w Polsce

	2014	2015	2016	2017
liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu OGÓŁEM	50 073	48 841	46 537	46 092
w tym:				
liczba podejrzewanych sprawców pod wpływem alkoholu – KOBIEC	1 969	1 972	1 993	2 028
liczba podejrzewanych sprawców pod wpływem alkoholu – MĘCZYCZYN	48 055	46 830	44 499	44 037
liczba podejrzewanych sprawców pod wpływem alkoholu – NIELETNICH	49	39	45	27

źródło: Komenda Główna Policji

Najczęstszą, dominującą formą przemocy jest przemoc psychiczna (46,56%), a na drugim miejscu przemoc fizyczna (36,18%), dalej przemoc ekonomiczna (1,13%) i przemoc seksualna (0,74%). Inne formy przemocy stanowią 15,39% ogółu przypadków. Na koniec z analizy danych dotyczących wypełnianych formularzy „Niebieskie Karty”- cz. A wynika, iż w tym zakresie również można zaobserwować tendencję spadkową w zakresie zarówno ilości wypełnianych formularzy „NK” w ogóle, jak i tych wszczynających procedurę. W 2017 r. odnotowano bowiem spadek w stosunku do 2014 r. w zakresie:

- liczby wypełnianych formularzy NK ogółem – o 2,76%
- formularzy NK wszczynających procedurę – o 3,68%.

Formularze NK wypełniane w mieście stanowią ok 57,60%, na terenach wiejskich – 42,40%. Powyższe dane obrazuje tabela nr 4.

tabela nr 4. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty” – cz. A w latach 2014 – 2017

	2014	2015	2016	2017
liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty” OGÓŁEM	77 808	75 495	73 531	75 662
w tym:				
wszczynających procedurę	63 467	61 133	59 590	61 133

źródło: Komenda Główna Policji

Natomiast ze statystyk [Komisariatu Policji w Zielonkach](#) wynika, iż w latach 2014 – 2016³ odnotowano na terenie gminy Michałowice ogółem **277 interwencji domowych**, przy czym z informacji tej wynika również, że „prowadzone statystyki nie uwzględniają danych dotyczących interwencji domowych, na których zastano osoby będące pod wpływem alkoholu” oraz że „prowadzone statystyki nie obejmują danych dot. interwencji domowych przeprowadzonych w rodzinach, w których wszczęta była procedura „Niebieskie Karty”.⁴

Wnioski z analizy danych statystycznych dot. osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, a które zamieszkują na terenie naszej gminy, pokrywają się z ogólnopolskimi analizami. Zatem na terenie naszej gminy również możemy zaobserwować **tendencję malejącą** w zakresie liczby osób, co do której istnieje podejrzenie, że są uwiękane w przemoc ogółem (o 28,33%) jak i w podziale na płeć (odpowiednio kobiety – 34,88%, mężczyźni – 11,1%), a także w przypadku małoletnich osób (o 12,5%).

³ Z uwagi na brak wystarczających danych za 2017 r., pozyskiwanych od poszczególnych instytucji, podjęto decyzję o przyjęciu perspektywy czasowej obejmującej okres lat 2014 – 2016

⁴ pismo Komendanta Policji w Zielonkach z dnia 1 stycznia 2018 r., znak L.dz. PLR-5103/703/17

tabela nr 5. Liczba ofiar przemocy domowej w latach 2014-2017 na terenie gminy Michałowice

	2014	2015	2016
liczba ofiar przemocy domowej OGÓŁEM	60	47	43
liczba ofiar – KOBIEC	43	35	28
liczba ofiar – MĘŻCZYŻN	9	11	8
liczba ofiar – MAŁOLECNC	8	1	7

źródło: opracowanie własne na podstawie danych KP Zielonki

Spośród osób doświadczających przemocy, przeważającą grupę stanowiły kobiety – ok. 70,43% ogółu, mężczyźni średnio stanowili 19% ogółu, a małeetni – 10,57%.

Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w okresie poddanym analizie wynosi 37 rodzin. Poniższa tabela obrazuje rozkład danych w podziale na lata.

tabela nr 6. Liczba rodzin, w których prowadzona jest procedura „Niebieskie Karty” w latach 2014-2016 na terenie gminy Michałowice

	2014	2015	2016
liczba rodzin	17	14	13

źródło: opracowanie własne na podstawie danych KP Zielonki

Dominującą formą przemocy domowej na terenie naszej gminy jest **przemoc psychiczna**, którą odnotowano w **93 przypadkach**, w dalszej kolejności **przemoc fizyczna**, którą odnotowano w **77 przypadkach** oraz **przemoc seksualna – 3 przypadki**. Inne formy przemocy odnotowano w 75 przypadkach.

Niestety prowadzone przez Komisariat Policji w Zielonkach statystyki „nie uwzględniają liczby sprawców przemocy w rodzinie z uwzględnieniem ich stopnia pokrewieństwa w ofiarę przemocy” oraz „nie uwzględniają liczby osób nietrzeźwych ujawnionych w trackie przeprowadzonych interwencji domowych w związku z zastosowaniem przemocy w rodzinie.”⁵

Z kolei z informacji pozyskanych od KP Zielonki wynika, że 5 mężczyzn, co do których istnieje podejrzenie, że są sprawcami przemocy, zostało umieszczonych w izbach wytrzeźwień.

Liczba postępowań przygotowawczych wszczętych w sprawach dot. znęcania się nad członkami rodziny wyniosła ogółem **10 postępowań** (2014 r. – 3, 2015 r. – 3, 2016 r. – 4).

Zgodnie z danymi przekazanymi przez **Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowicach** **23 przypadki** przemocy w rodzinie, występujące w latach 2014 – 2016 były spowodowane nadużywaniem alkoholu przez osobę, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc.

Liczba osób, które w tym samym okresie skorzystały z pomocy i wsparcia terapeuty zatrudnionego w ramach Punktu Konsultacyjnego wyniosła **33 osoby**.

Z danych pozyskanych z **Prokuratury Rejonowej Kraków – Śródmieście Wschód** wynika, że w okresie 2014 – 2016 liczba aktów oskarżenia z artykułu 207 §1 Kodeksu karnego⁶, dotyczących mieszkańców gminy

⁵ pismo Komendanta Policji w Zielonkach z dnia 1 stycznia 2018 r., znak L.dz. PLR-5103/703/17

⁶ § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5

Michałowice, które wpłynęły do Prokuratury wyniosła 57 a z art. 209 §1 KK⁷ – 9. W 5 przypadkach sprawy zostały zakończone skazaniem z art. 207 §1 KK.

Z kolei z informacji przekazanych przez [Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie](#) wynika, że w okresie diagnozy uczestnikami programów korekcyjno-edukacyjnych byli wyłącznie mężczyźni. Ogółem objęto programem 5 mieszkańców naszej gminy, przy czym 1 osoba została skierowana przez sąd. Wszystkie ukończyły program.

Z diagnozy przeprowadzonej przez [Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach](#) (dalej: GOPS) wynika, że pomimo podejmowania przez Ośrodek, licznych działań zmierzających do ograniczenia występowania na terenie gminy zjawiska przemocy w rodzinie, jego natężenie mierzone twardym wskaźnikiem liczby przypadków uruchamianej procedury „Niebieskie Karty”, utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie – w roku 2014 założono 13 kart, w 2015 – 14 kart, a w 2016 i 2017 – po 15 kart.

tabela nr 7. Liczba przypadków uruchomionej procedury „Niebieskie Karty” w latach 2014-2017 na terenie gminy Michałowice

	2014	2015	2016	2017
ogółem	13	14	15	15
w tym założonych przez:				
Policję	9	6	8	5
pomoc społeczną	4	8	7	9
oświatę	-	-	-	1
inne podmioty	-	-	-	-

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Michałowice

Należy przy tym jednak zauważyć, iż procedura „Niebieskie Karty” w prawie połowie przypadków uruchamiana jest przez policję (na 57 kart założonych w gminie w latach 2014-2017, 28 założonych zostało przez policję), najczęściej w wyniku podejmowanych interwencji domowych, co oznacza, iż dotyczy ona najczęściej przypadków stosunkowo drastycznych, które wymagały interwencji służb porządkowych.

Doświadczenie GOPS w Michałowicach, wynikające z bieżącej pracy ze środowiskami osób zagrożonych wystąpieniem zjawiska przemocy domowej, pozwala stwierdzić, że zasięg tego zjawiska jest szerszy niż wynikałoby to wyłącznie z analizy wskaźnika liczby zakładanych Niebieskich Kart, przybiera ono jednak nieco inne, trudniej uchwytnie formy. Oznacza to, że konieczne jest podjęcie dodatkowych, kompleksowych działań zmierzających do zmniejszenia występowania zjawiska przemocy domowej w Gminie Michałowice.

Na podstawie danych z lat 2014-2017 należy stwierdzić, że ofiarami przemocy domowej w gminie Michałowice są przede wszystkim kobiety i dzieci (odpowiednio 68% i 16% przypadków), wobec czego przewiduje się skierowanie części działań tylko do tej grupy odbiorców. W postawach kobiet – ofiar przemocy domowej da się zaobserwować bowiem różnego rodzaju deficyty: nieumiejętność radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, małą wiarę we własne siły i możliwości zmiany swojej sytuacji życiowej, brak poczucia sprawczości, brak zachowań asertywnych, itp. Dowodzi to potrzeby realizacji działań na ich rzecz, zwłaszcza o charakterze psychoedukacyjnym i terapeutycznym, tak aby mogły przełamać własne niekorzystne mechanizmy funkcjonowania. Jednocześnie na terenie naszej gminy brak jest grup wsparcia, w ramach

⁷ § 1. Kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

których osoby doświadczające przemocy domowej mogłyby dzielić się swoimi doświadczeniami, pracować nad swoimi mechanizmami, z uwagi na istniejące trudności (opór) w ich uruchomieniu. Odnośnie grupy małoletnich dotkniętych przemocą domową należy mieć na uwadze, że podany wyżej odsetek – 16% dotyczy przypadków bezpośredniego zgłoszenia przemocy względem dziecka. Natomiast w wielu rodzinach gdzie występuje zjawisko przemocy domowej, dzieci doświadczają jej już przez sam fakt przebywania w środowisku dotkniętym przemocą. Wymagają w związku z tym wsparcia, które pozwoli im poradzić sobie ze skutkami przeżytej traumy.

tabela nr 8 Liczba rodzin (w tym osób) objętych pomocą grup roboczych w podziale na płeć w latach 2014 -2017

	2014	2015	2016	2017
liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	40	22	20	20
liczba osób objętych pomocą grup roboczych OGÓŁEM	153	76	73	84
w tym:				
kobiety	52	21	23	29
mężczyźni	51	29	22	24
małoletni	50	26	28	31

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Michałowice

W latach 2014-2017 utworzono **55 grup roboczych** powoływanych do bezpośredniej pracy z osobami i rodzinami uwikłanymi w przemoc. Grupy te odbyły łącznie 285 posiedzeń, co oznacza, że grupa w sprawie jednej rodziny spotykała się średnio ponad 5 razy. Dodatkowo w tym okresie działania profilaktyczne skierowano **do ok. 1000 odbiorców**, co stanowi znaczący odsetek w ok. 10 000 populacji gminy.

tabela nr 9 Statystyka dot. grup roboczych w latach 2014 -2017

	2014	2015	2016	2017
liczba utworzonych grup roboczych	13	14	15	13
liczba posiedzeń grup roboczych	96	74	60	55

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZI Michałowice

Diagnoza zjawiska przemocy domowej, przeprowadzona w 2017 r. przez GOPS w Michałowicach, w oparciu o dane statystyczne z wykonania drugiej edycji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wskazuje również na ogromną potrzebę poszerzenia oferty Punktu Wsparcia i Pomocy Rodzinie, poprzez zapewnienie mieszkańcom gminy Michałowice specjalistycznej pomocy i wsparcia (o zróżnicowanym charakterze i zakresie), ze szczególnym uwzględnieniem specjalistów pracujących z dziećmi i młodzieżą z rodzin dotkniętych przemocą domową, mediacji rodzinnej oraz interwencji kryzysowej. Pomimo bliskości Krakowa i tym samym możliwości korzystania przez mieszkańców naszej gminy z krakowskiej infrastruktury pomocowej, ważnym i istotnym jest zapewnienie na terenie gminy kompleksowej oferty w tym zakresie.

tabela nr 10 Statystyka dot. oferty Punktu Wsparcia i Pomocy Rodzinie w latach 2014 -2017

	2014	2015	2016	2017
liczba osób które skorzystały z oferty Punktu	80	54	50	129
liczba godzin poradnictwa specjalistycznego i terapii	336	315	276	794

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZI Michałowice

Ostatnim problemem, wynikającym z diagnozy omawianej problematyki i równocześnie spójnym z założeniami Programu jest niebezpieczeństwo wystąpienia zjawiska wypalenia zawodowego wśród osób pracujących z osobami i rodzinami uwikłanymi w przemoc domową. Jak pokazuje doświadczenie, nikt, kto pracuje w służbach społecznych nie jest odporny na wypalenie. GOPS Michałowice zatrudnia 5 pracowników socjalnych, 3 asystentów rodzin oraz psychologa, prawnika i psychoterapeutę-coacha pracujących w Punkcie. W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pracuje **19 osób**. Aby zapobiec wystąpieniu tego zjawiska konieczne jest ciągle wzmacnianie kompetencji zawodowych tych osób (szkolenia specjalistyczne) oraz wsparcie w formie superwizji, a także dedykowanych warsztatów z zakresu przeciwdziałania wypaleniu zawodowego.

2. Zasoby lokalne umożliwiające pracę z problemem przemocy w rodzinie

Zasobami wspierającymi rodzinę uwikłaną w przemoc są instytucje i organizacje, które działają na terenie gminy Michałowice, bądź obejmują swoim zasięgiem działania jej mieszkańców.

W gminie Michałowice oraz w jej sąsiedztwie funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje, wspierające bezpośrednio i pośrednio rodzinę z problemem przemocy domowej.

Działania na rzecz rodziny w gminie Michałowice podejmowane są między innymi przez:

- Urząd Gminy w Michałowicach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach (w tym: Punkt Wsparcia i Pomocy Rodzinie w Michałowicach),
- Zespół Interdyscyplinarny w Michałowicach,
- asystenci rodziny, pracownicy socjalni,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowicach,
- Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach,
- Komisariat Policji w Zielonkach,
- Zespół Szkół w Michałowicach,
- Zespół Szkół w Raciborowicach,
- Zespół Szkół w Więclawicach,
- Niepubliczne Przedszkole „Promyczek” w Michałowicach,
- Prywatne Przedszkole „Kubusiowa Dolina” w Zdzieszławicach,
- Przedszkole im. M. Montessori w Raciborowicach,
- Prywatny Żłobek „Dolina Muminków” w Michałowicach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDEA” w Michałowicach,
- Bibliotekę Publiczną w Michałowicach z filiami w Raciborowicach i Więclawicach,
- Parafia w Michałowicach,
- Parafia w Raciborowicach,
- Parafia w Więclawicach Starych,
- Akademia „Ignatianum” w Krakowie,
- Kuratorium Oświaty w Krakowie,
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe np. „Nadzieja Michałowic”, „Pełna Chata”, ZHP,
- kluby sportowe.

Ponadto rodziny z gminy Michałowice mogą korzystać ze wsparcia instytucji spoza terenu gminy, m.in.:

- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie,
- Ośrodka dla Osób Dotkniętych Przemocą w Krakowie,
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Krakowie,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie Wydział III Rodzinny i Nieletnich,
- Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Powiatu Krakowskiego w Krakowie.

3. Analiza SWOT

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru, poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia).

Dzięki takiemu postępowaniu, z całego posiadanego zasobu informacji, zostają wyodrębnione i zidentyfikowane te, które są istotne strategicznie. Analiza SWOT bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018 – 2020* stanowi ona efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz szans i zagrożeń, jakie przed nimi stoją. Pozwala oszacować potencjał oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

tabela 10 Analiza SWOT systemu wsparcia rodziny uwikłanej w przemoc, funkcjonującego na terenie gminy Michałowice

Lista mocnych stron (strengths)	Lista słabych stron (weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> – bieżące diagnozowanie sytuacji rodzin uwikłanych w przemoc na terenie gminy Michałowice. – zaangażowanie wielu podmiotów w działania na rzecz dzieci i rodziny, m.in. Zespół Interdyscyplinarny w Michałowicach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach, Punkt Wsparcia i Pomocy Rodzinie w Michałowicach, Komisariat Policji w Zielonkach, zespoły szkół (pedagodzy szkolni, wychowawcy), przedszkola, ośrodki zdrowia, Biblioteka Publiczna i jej filie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowicach, organizacje pozarządowe, kuratorzy sądowi. – zapewnienie wsparcia asystenta rodziny – doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników instytucji działających na rzecz rodziny, zwłaszcza tej uwikłanej w przemoc, – realizowanie działań socjalnych i społecznych, przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz dysfunkcjom rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> – niepełna diagnoza w zakresie identyfikacji rodzin szczególnie zagrożonych przemocą – brak wypracowanych metod i technik w tym zakresie, – brak sprawnie działającego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodziny uwikłanej w przemoc, – brak na terenie Gminy placówek wsparcia dziennego, o których mowa w ustawie <i>o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej</i>. – szeroki zakres obowiązków przypisanych pracownikom socjalnym, dzielnicowym, pracownikom oświaty, służby zdrowia – niewielka liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy, pracujących na rzecz rodziny i dziecka – skutecznego systemu przepływu informacji pomiędzy jednostkami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi pracującymi na rzecz rodziny i dziecka, – brak prowadzenia współpracy z mediami, brak odpowiedniej polityki medialnej i związanej z

<ul style="list-style-type: none"> – dostępność usługi społecznej, jaką jest poradnictwo specjalistycznego w Punkcie Wsparcia i Pomocy Rodzinie (psycholodzy, prawnicy, pracownik socjalny, psychoterapeuta/coach, terapeuta ds. uzależnień). – realizowanie działań z zakresu udzielania pomocy żywnościowej oraz dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach. – realizowanie projektów dot. organizacji wypoczynku letniego i ferii. – realizowanie projektów innowacyjnych, np. Michałowicki Uniwersytet Dzieciocy 	<ul style="list-style-type: none"> – budowaniem systemu wspierania rodziny, – brak rozwiniętej infrastruktury społecznej i lokalowej w zakresie wspierania rodziny uwiękanej w przemoc domową, – brak miejsca, w którym można umieścić osobę podejrzaną o przemoc, w celu odizolowania jej od osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą, brak zaplecza zabezpieczającego egzekucję eksmisji tych osób, – niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących rozwiązań prawnych, – brak grup wsparcia i samopomocowych dla osób uwiękanych w przemoc domową, – brak zaufania osób dotkniętych przemocą w rodzinie do instytucji oraz strach przed opinią publiczną, – niedostatecznie rozwinięty wolontariat
Lista szans (threats)	Lista zagrożeń (opportunities)
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych (na realizację różnych projektów i zadań) – możliwość nawiązania systemowej współpracy z gminnymi organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami – możliwość zaimplementowania dobrych praktyk dotyczących standardów pracy z rodziną uwiękaną w przemoc domową, – rosnące znaczenie w skali kraju polityki prorodzinnej, polityki senioralnej oraz działań skierowanych do osób niepełnosprawnych, – rozwój sektora ekonomii społecznej – możliwość korzystania z dobrych praktyk, wypracowanych przez inne samorzady, – wykorzystanie potencjału naukowego – możliwość nawiązania współpracy z krakowskimi uczelniami wyższymi – rozwój usług społecznych i socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> – dalsza decentralizacja zadań bez jednoczesnego przekazywania środków na ten cel, – pogorszenie sytuacji gospodarczej kraju i/lub gminy, – obwarowania formalno-prawne w zakresie pozyskiwania środków pozabudżetowych. – brak stabilności przepisów w zakresie wspierania rodziny i systemu pomocy społecznej oraz innych – istniejące w społeczeństwie stereotypy i przekonania dot. przemocy – przyzwolenie społeczne – zjawisko długotrwałego bezrobocia oraz marginalizacji społecznej osób bezrobotnych. – zjawisko atomizacji rodziny, osłabienia więzi rodzinnych, hermetyzacja rodziny, przrzucanie odpowiedzialności za wychowanie i edukację na dzieci na Państwo i instytucje. – brak środków gminy z przeznaczeniem na wkład własny, niezbędny do realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, – rozwój dysfunkcji społecznych

4. Założenia Programu

Tworzenie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w tym programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie) obejmuje cztery podstawowe obszary działań, które skierowane są do różnych odbiorców.

1) działania uprzedzające (diagnozujące, informacyjne, edukacyjne):

tj. podejmowane w ramach profilaktyki, ukierunkowane są na promocję zdrowej rodziny, reprezentującej ogólnie pozytywne wartości i styl życia oraz zapobieganie przemocy w rodzinie; kierowane są do ogółu społeczeństwa, a także osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie; szczególną rolę odgrywają tutaj kampanie medialne przekazujące informacje z zakresu problematyki przemocy w rodzinie.

2) działania interwencyjne:

tj. opiekuńcze, kierowane do osób doznających przemocy, a pouczające i izolujące kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie

3) działania wspierające:

tj. psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie

4) działania korekcyjno-edukacyjne:

tj. kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie Gminy Michałowice na lata 2018 – 2020 w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, oddziaływania na sprawców, a także podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oparty jest na następujących zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów administracji publicznej, instytucji, organizacji pozarządowych, kościołów, policji i sądów, innych środowisk i osób fizycznych, uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio i/lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i jej negatywnym następstwom,
- jawności działań podmiotów realizujących zadania programowe z poszanowaniem godności, tak ofiary, jak i sprawcy,
- szczególnej ochrony dzieci, zachowaniem ich prawa do wychowywania się w rodzinie, osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie właściwej opieki i pielęgnacji, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

Do realizacji Programu i tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie włącza się jako realizatorów:

- władze samorządowe,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowicach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach,
- Komisariat Policji w Zielonkach,
- szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy Michałowicach,
- Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach,
- Bibliotekę Publiczną Gminy Michałowice,
- placówki ochrony zdrowia,
- prokuraturę i sądy wraz ze służbami kuratorskimi,
- kościoły (parafie),
- organizacje pozarządowe,

- osoby fizyczne i społeczności lokalne poszczególnych sołectw.

Adresaci Programu:

- ofiary przemocy w rodzinie,
- sprawcy przemocy w rodzinie,
- przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- przedstawiciele władz lokalnych,
- społeczność lokalna gminy Michałowice.

III. Podstawy prawne i powiązania Programu z gminnymi dokumentami strategicznymi

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na 2018 – 2020 został opracowany w oparciu o aktualnie obowiązujące akty prawne, jest spójny z ustawodawstwem krajowym oraz strategicznymi dokumentami obowiązującymi na terenie gminy Michałowice.

Wśród głównych aktów prawnych, których zapisy służą bezpośrednio lub pośrednio wspieraniu rodziny uwikłanej w przemoc w różnych aspektach jej funkcjonowania, wskazać można następujące dokumenty:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskie Karty” (Dz. U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (t.j. Dz. U. 2017 r., poz. 697 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 930 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487 z późn. zm.),
- *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020*, stanowiący załącznik do Uchwały Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r.,
- *Małopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie do 2020 roku*,
- przepisy prawa unijnego, tj. Karta Praw Podstawowych, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich

Niniejszy Program jest również komplementarny z następującymi gminnymi dokumentami strategicznymi:

- 1) ***Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Michałowice na lata 2017 – 2025***, przyjętym Uchwałą Nr XXXIII/247/2017 Rady Gminy Michałowice z dnia 20 kwietnia 2017 r., spójność z celem:
 - Nr I „*Wzmocnienie kapitału społecznego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu na obszarze rewitalizacji*”, 1.4. „*Aktywizacja i reintegracja osób zmarginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym*”,Realizacja pozostałych celów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w sposób pośredni koresponduje z postanowieniami niniejszego Programu.
- 2) ***Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Michałowice na lata 2014 – 2020***, przyjętą Uchwałą Nr XL/265/2014 Rady Gminy Michałowice z dnia 30 stycznia 2014 r., spójność z następującymi celami strategicznymi:
 - Nr 2 „*Wykorzystanie korzystnej zmiany struktury społecznej gminy do jej rozwoju społeczno-gospodarczego*” (cel operacyjny 2.2 „*Podjęcie działań prorodzinnych, zmierzających do wzrostu dzietności i poprawy warunków funkcjonowania rodzin*”),

- Nr 3 „*Integracja i partycypacja społeczna mieszkańców gminy zapewniająca inkluzję grup zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją*” (cele operacyjne: 3.1. „Rozwijanie różnych form wsparcia dla mieszkańców potrzebujących pomocy”, 3.3 „Wykorzystanie organizacji pozarządowych do realizacji zadań z obszaru polityki społecznej”,
- 3) *Gminnym Programem Wspierania Rodziny w Gminie Michałowice na lata 2017 – 2019*, przyjętym Uchwałą Nr XXXVII/273/2017 Rady Gminy Michałowice z dnia 31 sierpnia 2017 r.
- 4) *Gminnym programem profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii*, opracowanym i przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Michałowice

IV. Wdrażanie Programu

1. Cele Programu

Cel główny:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinach mieszkających na terenie gminy Michałowice oraz ograniczenie skutków stosowania przemocy.

Cel główny Programu będzie realizowany poprzez poniższe cele operacyjne oraz zadania/działania:

Cel operacyjny I

Kształtowanie świadomości społecznej mieszkańców gminy Michałowice na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Zadania/działania:

1. Systematyczne diagnozowanie rozmiarów i zasięgu problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice.
2. Uwrażliwienie społeczności lokalnej wobec problematyki przemocy w rodzinie oraz upowszechnienie informacji w zakresie:
 - zjawiska przemocy w rodzinie,
 - możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - ochrony przed przemocą domową,
3. Realizacja kampanii społecznych (krajowych i lokalnych) dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, propagujących prawidłowe formy współżycia w rodzinie.
4. Prowadzenie akcji informacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców i środowisk nt. zjawiska przemocy w rodzinie, sposobów jej przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy na terenie gminy Michałowice.
5. Popularyzowanie rozwiązań służących prawidłowemu pełnieniu przez rodziców funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
6. Upowszechnienie i rozwój nowatorskich metod i narzędzi w zakresie pracy z rodziną uwikłaną w przemoc.

Cel operacyjny II

Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, adresowanych do różnych grup społecznych.

Zadania/działania:

1. Realizacja programów informacyjno-edukacyjnych oraz profilaktycznych adresowanych do dzieci, młodzieży, opiekunów oraz nauczycieli.
2. Wdrażanie w życie programów wczesnego rozpoznawania i reagowania na sygnały występowania przemocy w rodzinie bądź zagrożone wystąpieniem przemocy, w tym wypracowanie metod i technik w zakresie identyfikacji osób i rodzin szczególnie zagrożonych przemocą.

3. Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem.

Cel operacyjny III

Zapewnienie osobom i rodzinom doznającym przemocy w rodzinie kompleksowego wsparcia i pomocy.

Zadania/działania:

1. Upowszechnienie informacji o dostępnych na terenie gminy Michałowice formach wsparcia dla osób i rodzin doznających przemocy.
2. Rozwijanie działań służących wzmocnieniu osób i rodzin doświadczających przemocy domowej, w postaci:
 - interwencji kryzysowej,
 - konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
 - terapii,
 - działań samopomocowych, edukacyjnych, grup wsparcia,
3. Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach dotkniętych przemocą w rodzinie oraz motywowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie do udziału w terapii indywidualnej, grupach wsparcia.
4. Inicjowanie i realizowanie programów psychoedukacyjnych oraz terapii, kierowanych do dzieci, które są ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie oraz ich opiekunów.
5. Upowszechnianie i rozwój nowych rozwiązań ułatwiających rodzinie (w tym wielodzietnej, niepełnej, z problemem alkoholizmu i/lub przemocy domowej, niepełnosprawności, ciężkiej i długotrwałej choroby, itp.) zaspokojenie potrzeb materialnych, opiekuńczych, wychowawczych oraz godzenia obowiązków rodzinnych z zawodowymi.
6. Zapewnienie, w sytuacjach tego wymagających, schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Cel operacyjny IV

Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Zadania/działania:

1. Realizowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
2. Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach dotkniętych przemocą w rodzinie oraz motywowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Cel operacyjny V

Budowanie i wzmocnianie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania/działania:

1. Systematyczne diagnozowanie kondycji i stanu lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kontekście zadań, potrzeb i problemów.
2. Rozwój infrastruktury społecznej, wspierającej w sposób bezpośredni lub pośredni rodziny dotknięte przemocą w rodzinie, zamieszkujące na terenie gminy Michałowice,
3. Podnoszenie poziomu wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze wsparcia rodzin uwikłanych w przemoc domową (w tym poszczególnych grup zawodowych).

4. Wymiana doświadczeń i wiedzy oraz inicjowanie wspólnych przedsięwzięć przez instytucje i służby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Podejmowanie systematycznej pracy na rzecz rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie przez Zespół Interdyscyplinarny.
6. Promowanie i wdrażanie dobrych praktyk w zakresie wspierania rodziny.

2. Harmonogram realizacji Programu

Program będzie wdrażany we współpracy z lokalnymi instytucjami, placówkami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami zajmującymi się problematyką rodzinną, zgodnie z opracowanym szczegółowym harmonogramem działań.

Za realizację programu, koordynację przedsięwzięć na rzecz osób doświadczających przemocy, monitoring i sprawozdawczość, a także sygnalizowanie konieczności wprowadzania zmian do przyjętego dokumentu oraz informowanie o problemach w realizacji zadań odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowice.

Harmonogram realizacji *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018 – 2020*

cele szczegółowe	zadanie/działanie	wskaźniki	realizatorzy i partnerzy	termin realizacji
Cel I - Kształtowanie świadomości społecznej mieszkańców gminy Michałowice na temat zjawiska przemocy w rodzinie				
Kształtowanie świadomości społecznej mieszkańców gminy Michałowice na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Systematyczne diagnozowanie rozmiarów i zasięgu problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych diagnoz, – liczba raportów z badań, – liczba upowszechnionych informacji dot. realizacji zadania. 	GOPS Michałowice wraz z partnerami Zespół Interdyscyplinarny w Michałowicach	2018 – 2020 min. raz w roku
	Uwrażliwienie społeczności lokalnej wobec problematyki przemocy w rodzinie oraz upowszechnianie informacji w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> • zjawiska przemocy w rodzinie • możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie • ochrony przed przemocą domową 	<ul style="list-style-type: none"> – liczba instytucji zamieszczających informacje na stronach internetowych, – liczba artykułów, – liczba przeprowadzonych na szczeblu lokalnym debat, konferencji, seminariów, wykładów, warsztatów – liczba uczestników debat, konferencji, seminariów, wykładów, warsztatów – liczba instytucji i organizacji pozarządowych biorących udział w debatach lokalnych. 	GOPS Michałowice ZI w Michałowicach GKRPA, jednostki samorządu szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy	2018 – 2020 min. raz na rok

	Realizacja kampanii społecznych (krajowych i lokalnych) dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, propagujących prawidłowe formy współżycia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> – liczba krajowych i lokalnych kampanii społecznych i akcji edukacyjno-informacyjnych, kierowanych do osób doznających przemocy w rodzinie, świadków przemocy oraz osób stosujących przemoc, – liczba partnerów pozyskanych do współpracy w realizacji akcji edukacyjnych i kampanii społecznych – rodzaj i liczba materiałów informacyjnych upowszechnionych w ramach kampanii, 	GOPS Michałowice ZI Michałowice GKRPA Michałowice szkoły podstawowe oraz przedszkola PCPR Kraków KP Zielonki parafie	2018 – 2020 min. raz na rok
Kształtowanie świadomości społecznej mieszkańców gminy Michałowice na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Prowadzenie akcji informacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców i środowisk nt. zjawiska przemocy w rodzinie, sposobów jej przeciwdziałania oraz możliwość uzyskania pomocy na terenie gminy Michałowice	<ul style="list-style-type: none"> – rodzaj i liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjnych, – liczba miejsc, w których rozpowszechniano materiały 	GOPS Michałowice GKRPA Michałowice szkoły podstawowe oraz przedszkola PCPR Kraków KP Zielonki Biblioteka Publiczna w Michałowicach parafie	2018 – 2020 min. raz na rok
	Popularyzowanie rozwiązań służących prawidłowemu pełnieniu przez rodziców funkcji opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> – liczba instytucji zamieszczających informacje na stronach internetowych, – liczba artykułów prasowych, – liczba przeprowadzonych na szczeblu lokalnym debat, konferencji, seminariów, wykładów, warsztatów – liczba uczestników debat, konferencji, seminariów, wykładów, warsztatów – liczba instytucji i organizacji pozarządowych biorących udział w debatach lokalnych – liczba spotkań edukacyjnych dla rodziców biologicznych dzieci 	GOPS Michałowice ZI Michałowice GKRPA, jednostki samorządu szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy	2018 – 2020 min. raz na rok
	Upowszechnienie i rozwój nowatorskich metod i narzędzi w zakresie pracy z rodziną uwikłaną w przemoc.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba artykułów nt. nowatorskich metod i narzędzi pracy z rodziną – liczba realizowanych nowatorskich form pracy z rodziną – liczba wizyt studyjnych mających na celu zapoznanie się z nowymi metodami – liczba szkoleń i warsztatów dot. nowych metod pracy z rodziną 	GOPS Michałowice COE Michałowice CKiP Michałowice Szkoły u przedszkola funkcjonujące na terenie gminy	2018 – 2020 na bieżąco

Cel II – Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, adresowanych do różnych grup społecznych.				
Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, adresowanych do różnych grup społecznych.	Realizacja programów informacyjno-edukacyjnych oraz profilaktycznych adresowanych do dzieci, młodzieży, opiekunów oraz nauczycieli.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zrealizowanych programów, skierowanych do poszczególnych grup odbiorców, – liczba uczestników poszczególnych programów, – ilość i jakość wymiernych rezultatów zgodnych z celami ewaluowanych przedsięwzięć 	Szkoły podstawowe i przedszkola GOPS Michałowice GKRPA Michałowice PCPR Kraków KP Zielonki	2018 – 2020 na bieżąco
	Wdrażanie w życie programów wczesnego rozpoznawania i reagowania na sygnały występowania przemocy w rodzinie bądź zagrożone wystąpieniem przemocy, w tym wypracowanie metod i technik w zakresie identyfikacji osób i rodzin szczególnie zagrożonych przemocą.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób przeszkolonych, w zakresie rozpoznawania i reagowania na sytuacje przemocowe, – liczba instytucji i organizacji pozarządowych, których pracownicy zostali przeszkoleni w ww. zakresie, – liczba zgłoszonych przypadków, – liczba przypadków, w których podjęto działania interwencyjne 	GOPS Michałowice, Szkoły i przedszkola Zakłady Opieki Zdrowotnej GKRPA Policja organizacje pozarządowe	2018 – 2020
	Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin z problemem przemocy korzystających ze wsparcia OPS – liczba rodzin z problemem alkoholowym korzystających ze wsparcia OPS 	GOPS Michałowice	2018 – 2020 na bieżąco
Cel III – Zapewnienie osobom i rodzinom doznającym przemocy w rodzinie kompleksowego wsparcia i pomocy.				
Zapewnienie osobom i rodzinom doznającym przemocy w rodzinie kompleksowego wsparcia i pomocy	Upowszechnienie informacji o dostępnych na terenie gminy Michałowice formach wsparcia dla osób i rodzin doznających przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba artykułów prasowych – liczba ulotek, folderów z aktualną ofertą wsparcia – liczba spotkań ze społecznością lokalną 	GOPS Michałowice, ZI Michałowice Szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy organizacje pozarządowe parafie	2018 – 2020 na bieżąco
	Rozwijanie działań służących wzmocnieniu osób i rodzin doświadczających przemocy domowej, w postaci: <ul style="list-style-type: none"> • interwencji kryzysowej, • konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, • terapii, • działań samopomocowych, edukacyjnych, grup wsparcia, 	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób i rodzin korzystających z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego – liczba udzielonych porad – liczba osób/ rodzin korzystających z terapii – liczba osób/ rodzin korzystających z działań samopomocowych, edukacyjnych – liczba funkcjonujących grup wsparcia – liczba uczestników grup wsparcia – liczba rodzin z problemem alkoholowych objętych ofertą wsparcia 	GOPS Michałowice ZI Michałowice GKRPA Michałowice organizacje pozarządowe	2018 – 2020 na bieżąco

	Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach dotkniętych przemocą w rodzinie oraz motywowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie do udziału w terapii indywidualnej, grupach wsparcia.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną 	GOPS Michałowice	2018 – 2020 zadanie ciągłe
Zapewnienie osobom i rodzinom doznającym przemocy w rodzinie kompleksowego wsparcia i pomocy	Inicjowanie i realizowanie programów psychoedukacyjnych oraz terapii, kierowanych do dzieci, które są ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie oraz ich opiekunów.	<ul style="list-style-type: none"> – rodzaj i liczba instytucji, organizacji i placówek realizujących programy psychoedukacyjne dla dzieci, – rodzaj udzielonej pomocy psychologicznej, liczba odbiorców, – liczba konsultacji udzielonych rodzicom dzieci, które są ofiarami przemocy, – liczba utworzonych świetlic/grup socjoterapeutycznych, – liczba dzieci uczęszczających do świetlic/grup socjoterapeutycznych, – liczba dzieci biorących udział w wyjazdach wakacyjnych, 	GOPS Michałowice GKRPA Michałowice Szkoły podstawowe i przedszkola organizacje pozarządowe	2018 – 2020 zadanie ciągłe
	Upowszechnianie i rozwój nowych rozwiązań ułatwiających rodzinie (w tym wielodzietnej, niepełnej, z problemem alkoholizmu i/lub przemocy domowej, niepełnosprawności, ciężkiej i długotrwałej choroby, itp.) zaspokojenie potrzeb materialnych, opiekuńczych, wychowawczych oraz godzenia obowiązków rodzinnych z zawodowymi	<ul style="list-style-type: none"> – liczba inicjatyw ukierunkowanych na wsparcie i rozwój rozwiązań skierowanych do/ na rzecz rodziny – liczba szkoleń, warsztatów, seminariów – liczba publikacji tematycznych – liczba szkoleń kierowanych do nieformalnych opiekunów osób niesamodzielnych – liczba uczestników szkoleń kierowanych do nieformalnych opiekunów osób niesamodzielnych 	GOPS Michałowice COE Michałowice Szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy	2018 – 2020 zadanie ciągłe
	Zapewnienie, w sytuacjach tego wymagających, schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób i rodzin którym udzielono schronienia 	UG Michałowice GOPS Michałowice	2018 – 2020 zadanie ciągłe
	Cel IV – Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.			
działan interwencyjnych i korekcyjnych	Realizowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba realizowanych programów, – liczba odbiorców programów, – liczba osób, które ukończyły program. – liczba i wykaz miejsc, w których realizowane są programy dla osób stosujących przemoc w rodzinie 	GOPS Michałowice PCPR Kraków Punkt Wsparcia i Pomocy Rodzinie	2018 – 2020 zadanie ciągłe

	Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach dotkniętych przemocą w rodzinie oraz motywowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-educacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób (sprawców) objętych pracą socjalną 	GOPS Michałowice	2018 – 2020 zadanie ciągłe
Cel V – Budowanie i wzmacnianie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie				
Budowanie i wzmacnianie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Systematyczne diagnozowanie kondycji i stanu lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kontekście zadań, potrzeb i problemów	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych diagnoz – liczba raportów z badań – liczba upowszechnionych informacji i rekomendacji dotyczących diagnozy zjawiska – liczba wdrożonych rekomendacji 	GOPS Michałowice we współpracy z partnerami	2018 – 2020 min. raz w roku
	Rozwój infrastruktury społecznej, wspierającej w sposób bezpośredni lub pośredni rodziny dotknięte przemocą w rodzinie, zamieszkujące na terenie gminy Michałowice	<ul style="list-style-type: none"> – liczba utworzonych placówek opiekuńczo-wychowawczych – liczba dzieci i młodzieży objętych ofertą placówki wsparcia dziennego – liczba utworzonych miejsc wspólnego spędzania czasu dla rodzin z dziećmi – liczba osób korzystających z ww. miejsc 	GOPS Michałowice UG Michałowice	2018– 2020 min. raz na 3 lata
	Podnoszenie poziomu wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze wsparcia rodzin uwięzianych w przemoc domową (w tym poszczególnych grup zawodowych).	<ul style="list-style-type: none"> – liczba szkoleń, warsztatów, kursów, – liczba osób uczestniczących w szkoleniach, warsztatach, kursach – liczba godzin superwizji – liczba osób uczestniczących w superwizji 	GOPS Michałowice szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy	2018 – 2020 na bieżąco
	Wymiana doświadczeń i wiedzy oraz inicjowanie wspólnych przedsięwzięć przez instytucje i służby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba spotkań, konferencji, warsztatów poświęconych wymianie wiedzy, doświadczeń oraz umacnianiu współpracy w kontekście pracy z rodziną – liczba uczestników spotkań, warsztatów, konferencji – liczba wspólnych przedsięwzięć 	GOPS Michałowice COE Michałowice szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy placówki uniwersyteckie organizacje pozarządowe	2018 – 2020 min. raz na 3 lata

	<p>Podjęmowanie systematycznej pracy na rzecz rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie przez Zespół Interdyscyplinarny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przedstawicieli instytucji i służb wchodzących w skład zespołu, – liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych, – liczba Niebieskich Kart, – liczba i charakter wypracowanych rozwiązań. 	<p>GOPS Michałowice</p> <p>GKRPA Szkoly Policja Kuratorzy sądowi NZOZ</p>	<p>2018 – 2020 zadanie ciągle</p>
	<p>Promowanie i wdrażanie dobrych praktyk w zakresie wspierania rodziny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba upowszechnionych „dobrych praktyk” – liczba odbiorców informacji dotyczących „dobrych praktyk” – liczba wdrożonych „dobrych praktyk” 	<p>GOPS Michałowice COE Michałowice szkoly i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy placówki uniwersyteckie organizacje pozarządowe</p>	<p>2018 – 2020 min. raz na 3 lata</p>

* GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

* ZI – Zespół Interdyscyplinarny

* COE – Centrum Obsługi Edukacji

* CKiP – Centrum Kultury i Promocji

* GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

* PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

3. Uwarunkowania realizacji Programu

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018-2020 obejmuje różne formy działań profilaktycznych i pomocy świadczonej na rzecz rodzin zagrożonych problemem przemocy, zakładając zintegrowanie i synchronizację zadań samorządu lokalnego z działaniami innych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, kościołów, fundacji, stowarzyszeń, rad osiedli i innych, które działają na rzecz rodzin i dzieci.

Cele określone w programie wynikają z przeprowadzonej analizy sytuacji i diagnozy potrzeb w zakresie problematyki przemocy domowej.

Dostosowanie rozwiązań programowych do faktycznie występujących problemów, z jakimi borykają się rodziny zagrożone kryzysem jest jednym z podstawowych założeń Programu. Dzięki temu jego realizacja w znacznym stopniu zwiększy efektywność działań profilaktycznych oraz wspierających w sytuacjach problemowych, podejmowanych przez różne podmioty na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom i przywrócenia rodzinie możliwości prawidłowego funkcjonowania.

Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w tym ochrony ofiar przemocy w rodzinie) zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami – jednostkami pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty, kultury, sportu, organizacjami pozarządowymi i innymi zajmującymi się przemocą w rodzinie.

Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzenie systemu umożliwiającego rodzinie uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stawała się niezależna, wydolna i zaradna.

Przy opracowaniu Programu, dokonano wszechstronnej oceny zewnętrznych i wewnętrznych czynników określających kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy w kontekście przewidywanych szans i zagrożeń występujących w otoczeniu, stosując analizę SWOT, określając możliwości realizacji *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018-2020*.

4. Podmioty realizujące działania w ramach Programu

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018 – 2020 obejmuje różne formy działań profilaktycznych i pomocy świadczonej na rzecz osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową, zakładając zintegrowanie i synchronizację zadań samorządu lokalnego z działaniami innych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, kościołów, fundacji, stowarzyszeń, rad sołeckich i innych, które działają na rzecz rodzin i dzieci.

Podmioty uczestniczące w realizacji działań określonych w niniejszym Programie to:

- 1) jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego działające na rzecz wsparcia osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową, w tym głównie:
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach, wraz z funkcjonującym w jego strukturach Punktem Wsparcia i Pomocy Rodzinie,
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie,
 - Centrum Obsługi Edukacji w Michałowicach,
 - Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach,
 - Biblioteka Publiczna w Michałowicach,
- 2) placówki oświaty mające bezpośredni kontakt z dziećmi i młodzieżą oraz ich rodzicami/ opiekunami, w tym:
 - Szkoły Podstawowe w Michałowicach, Więclawicach Starych i Raciborowicach,
 - Niepubliczne Przedszkole „Kubusiowa Dolina” w Zdzieszawicach,
 - Niepubliczne Przedszkole im. M. Montessori w Raciborowicach,
 - Niepubliczne Przedszkole „Promyczek” w Michałowicach,
 - poradnie psychologiczno–pedagogiczne,
- 3) inne podmioty działające na rzecz osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową, m.in.:
 - Zespół Interdyscyplinarny w Michałowicach,
 - Sąd rodzinny i opiekuńczy,
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowicach,
 - organizacje pozarządowe
 - kościoły i związki wyznaniowe.

Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między wymienionymi powyżej partnerami.

Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzenie systemu umożliwiającego osobom i rodzinom uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stawała się niezależna, wydolna i zaradna.

5. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania działań własnych Gminy Michałowice, ujętych w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018 – 2020* jest budżet Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem kwot ujętych w Wieloletniej Prognozie Finansowej.

Wśród innych źródeł finansowania wskazać można m.in.:

- środki krajowe pochodzące z budżetu państwa (np. w ramach realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, środki programów krajowych),
- środki finansowe pochodzące z funduszy europejskich dostępne w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020,
- udział finansowy/ rzeczowy partnerów lokalnych i ponadlokalnych, krajowych i zagranicznych we wspólnie podejmowanych inicjatywach – adekwatny do posiadanych możliwości oraz korzyści osiągniętych dzięki współdziałaniu.

Wśród preferowanych form współpracy wskazać można partnerstwa publiczno-publiczne, publiczno-społeczne oraz publiczno-prywatne.

tabela 11 *Ramy finansowe Programu na lata 2018 – 2020*

l.p.	rok	Prognoza wydatków finansowych
1	2018	53 000
2	2019	60 000
3	2020	65 000

6. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring ma na celu zapewnienie zgodności realizacji Programu z założeniami i celami wcześniej zatwierdzonymi w dokumentach programowych.

Monitoring i ewaluacja realizacji *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2018 – 2020* pozwoli na skuteczne wdrażanie założeń programowych, uzupełnianie treści Programu o bieżące i nowe kierunki działań, dostosowujące go do wymogów odbiorców oraz zmian zachodzących w otoczeniu zewnętrznym i wewnętrznym realizowanych celów.

Ocena realizacji programu dokonywana będzie przede wszystkim w oparciu o określone mierniki/wskaźniki, związane ze zbieraniem i analizą odpowiednich danych statycznych przez realizatorów programu. Program będzie na bieżąco poddawany przeglądowi oraz aktualizacji, a koordynacja w tym zakresie będzie spoczywać na Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Michałowicach.

Monitoring będzie dotyczył:

- celów i rezultatów Programu,
- określenia stopnia zgodności realizacji celów i rezultatów Programu,
- sygnalizowania pojawiających się problemów,

- doskonalenia realizacji Programu, poprzez dostarczanie informacji służących zwiększeniu jego efektywności.

Roczne sprawozdania z realizacji Programu będą przedstawiane Wójtowi Gminy Michałowice w terminie do 31 marca każdego roku kalendarzowego.

Ewaluacja z kolei będzie mieć charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Dokonana zostanie po zakończeniu czasookresu realizacji Programu.